

Дудорова Л.Ю., д.п.н., проф., Бондаренко Б.О.

Київський національний університет технологій та дизайну

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Анотація. У статті досліджується проблема удосконалення державної політики України у сфері фізичної культури і спорту, роль державно-приватного партнерства в умовах ринку. Особлива увага приділена аналізу здійснення першочергових завдань щодо формування сприятливих умов розвитку фізкультурно-спортивного руху та запропоновано шляхи їх застосування в Україні.

Ключові слова: фізична культура; спорт; державна політика; державно-приватне партнерство; інновації.

Дудорова Л.Ю., д.п.н., проф., Бондаренко Б.А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

Аннотация. В статье исследованы проблемы усовершенствования государственной политики Украины в сфере физической культуры и спорта, роль государственно-частного партнерства в условиях рынка. Особенное внимание уделяется анализу реализации первоочередных заданий относительно формирования благоприятных условий развития физкультурно-спортивного движения и представлены пути их применения в Украине.

Ключевые слова: физическая культура; спорт; государственная политика; государственно-частное партнерство; инновации.

Dudorova L., Bondarenko B.

Kyiv National University of Technologies and Design

STATE POLICY OF UKRAINE IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Abstract. The problems improvement of public policy of Ukraine in the field of physical training and sport, role of public-private partnership in the conditions of market are investigational in the article. Realization first-priority tasks are analyze to forming of favorable terms for development of athletic-sporting movement and presents the ways of their application in Ukrainian.

Keywords: physical training; sport; public policy; public-private partnerships; innovation.

Вступ. Одним із важливих напрямів трансформації різних сфер суспільно-економічної діяльності в Україні на сучасному етапі є реформування системи управління, реалізація державної політики в процесі взаємодії державних і недержавних інституцій. Водночас важливу роль в економіці відіграє державно-приватне партнерство (далі – ДПП). ДПП ґрунтується на взаємодії держави та бізнесу, що потребує спеціального нормативного і організаційного забезпечення, а також удосконалення управління матеріальними активами і об'єктами [1].

Вивчення та дослідження проблеми реалізації в Україні державної політики щодо становлення та розвитку фізичної культури і спорту зумовлена складністю сучасного гуманітарного та соціально-економічного розвитку в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, усвідомленням того, що конкурентні відносини у світі посилюють необхідність підвищення інтеграційних та адаптивних процесів у перехідному періоді від адміністративної до ринкової економіки.

При цьому держава та приватний капітал, гарантуючи права власності, зацікавлені у співпраці в контексті вирішення основних завдань становлення та розвитку фізичної культури і спорту, повинні для України стати орієнтирами при формуванні стратегії її розвитку в умовах ринку на найближче десятиріччя. Тим більше, що такі підходи рекомендовані в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, виконання яких необхідне для наближення до стандартів розвинених країн [2].

Аналіз зарубіжної і вітчизняної літератури свідчить про те, що багато уваги приділяється дослідженню проблемам інституціональних відносин між державою і приватним сектором, розвитку ДПП, формування соціального партнерства, розвитку інфраструктури в умовах ринку. До наукових досліджень насамперед належать роботи таких відомих західних дослідників, як Дж. Делмон (2009–2010), Б. Вебер (2010), Дж. Ходжсона (2010), Дж. Коммонса (2011) та інших.

Серед українських та російських вчених слід відзначити А. Чухна (2005), В. Геєця (2009–2012), В. Дементьєва (2010), І. Запатріна (2010), О. Головінова (2010), К. Павлюка (2010–2013), А. Шохіна (2011), С. Підгаєць (2011), А. Грищенко (2011), Л. Горяїнова (2011), А. Сударикова (2012), А. Юхненка (2013) та ін.

Проблеми взаємодії держави і бізнесу у сфері фізичної культури і спорту аналізувалися у працях таких вчених, як Ю. Мічуда (2007–2008), М. Дутчак (2009), М. Авксентьєв (2010), С. Грищенко (2011), Е. Зусман (2011), А. Сорокін (2012), О. Левковець (2012), О. Петрікова (2013), Б. Бояринцев (2014), В. Джуха (2014) та ін.

Дослідження названих вчених вмщують багато важливих наукових положень стосовно функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах перехідних соціально-економічних систем, формування партнерства між державою і приватним сектором.

Метою дослідження є визначення теоретичних засад розвитку державно-приватного партнерства в трансформаційній економіці та обґрунтування на цій основі практичних рекомендацій щодо стратегічних завдань державної політики України у сфері фізичної культури і спорту.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати проблеми взаємодії між державою і приватним сектором та визначити основні моделі, механізми ДПП в умовах ринкових перетворень;
- дослідити інституційно-організаційне забезпечення функціонування ДПП в Україні;
- визначити концептуальні засади формування стратегії розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку та вдосконалення механізму ДПП в Україні.

Результати дослідження. Україна потребує поглиблених змін в соціально-економічній сфері, результатом яких має стати досягнення перспективних показників розвитку. Через відсутність цих змін ДПП не функціонує у багатьох сферах української економіки. Розглянемо сферу фізичної культури і спорту, розвиток якої на засадах державного та приватного партнерства знаходиться нині на початковій стадії [1].

Одним із першочергових завдань у гуманітарній політиці, які стоять перед Україною, є зменшення бюджетного навантаження та залучення додаткових ресурсів для створення ринку послуг та підвищення ефективності реалізації різноманітних фізкультурно-спортивних проектів, створення відповідної інфраструктури тощо.

Для цього на першому етапі має стати розробка комплексної національної стратегії щодо формування і забезпечення стабільного розвитку науково-технологічних інновацій на ринку послуг фізичної культури і спорту.

Другий етап – впровадження зазначеної національної стратегії, залучаючи широку соціальну базу, зокрема державні органи влади, приватний сектор, науковці, інституції громадянського суспільства, мас-медіа тощо.

На заключному етапі – забезпечення тісного та ефективного партнерства держави і бізнесу, спрямованого на розвиток сфери фізичної культури і спорту, а також створення сучасної інфраструктури (в т.ч. інформаційної) для широкого доступу громадян [3].

Для впровадження стратегічних засад щодо розвитку ДПП в Україні має бути відповідне законодавство та нормативно-правове забезпечення. Нині прийнято Закон України «Про державно-приватне партнерство» (від 1.07.2010 № 2404), постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними» (від 16.02.2011 № 232), «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства» (від 17.03.2011 № 279), «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» (від 6.08.2014 № 385), «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» (від 11.10.2011 № 384), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки» (від 14.08.2013 № 739), що зумовлює необхідність здійснення широкого наукового обґрунтування механізмів формування партнерства як форми взаємодії між державними та недержавними інституціями, їх ролі щодо розвитку фізичної культури і спорту, а також форм і способів практичної реалізації ДПП [2].

Соціально-економічний результат ДПП повинен забезпечуватися координуваним та збалансованим управлінням спеціальним органом з підтримки та розвитку ДПП у фізичній культурі і спорту, діяльність якого має бути спрямована на координацію дій у підготовці проектів та прийнятті рішень з питань їх реалізації, зокрема визначення участі учасників у фінансуванні проекту, надання методологічної підтримки з питань управління та фінансування, розробка нормативно-правових актів, експертний аналіз виконання проектів тощо.

При цьому рівень ефективності державного регулювання ринкових відносин у становленні та розвитку фізичної культури і спорту в Україні має визначатися створенням та належним функціонуванням:

- системи економічної мотивації та інституційного середовища для стимулювання державного і приватного партнерства, активізації заінтересованих суб'єктів господарювання, надання можливостей та підтримки економічним та соціальним трансформаціям, яких вимагає сучасний стан міжнародної конкуренції;

- суспільства висококваліфікованих, мобільних та творчих особистостей, які постійно опановують передові знання та залучають державне і приватне фінансування інноваційної діяльності;

- сучасної інфраструктури, зокрема інформаційної, що прискорюватиме розповсюдження ефективної та конкурентоспроможної інформації та надаватиме широкі комунікаційні можливості для суспільства;

- ефективної інноваційної системи (комерційні фірми, наукові та дослідницькі центри, університети, аналітичні центри та інші громадські організації, які здатні своєчасно отримувати та переробляти глобальну інформацію, продукувати власний продукт, а також ефективно використовувати цей продукт для створення нових технологій, послуг, напрямів бізнесу) та сприятливого бізнесового середовища, які стимулюють інновації та підприємництво;

- сприятливого фінансового середовища та його інституційної структури, здатної забезпечити підвищення капіталізації ринку сфери фізичної культури і спорту як кінцевого результату інноваційної діяльності (створення ефективного попиту населення на інновації та сприяння інфраструктурній перебудові), що повинно створити умови для сталого розвитку фізичної культури і спорту в країні;

- компетентного кадрового середовища, максимально професійного для реалізації ефективної політики розвитку фізичної культури і спорту [4].

Остання умова є важливою, оскільки чимало країн стримують власний розвиток через недосконале кадрове середовище, яке залишається консервативним через історичні і ментальні традиції, що не сприяє досягненню успіху в сучасних умовах міжнародної конкуренції [3, с. 141]. Тому для деяких країн відсутність змін у кадровому середовищі може виявитися негативним фактором для вирішення завдань соціально-економічного розвитку.

Варто також зазначити, що в Україні недостатня увага звертається на управлінську складову. Проте, як засвідчує досвід країн з передовими економіками, ця складова є провідною при реалізації інноваційної політики [3, 4].

Державна політика у сфері фізичної культури і спорту буде ефективною, якщо державне управління буде спрямовано на кінцевий результат – впровадження в країні доступних конкурентоспроможних на світовому ринку інноваційних продуктів та технологій для залучення населення до масовості фізкультурно-спортивного руху [4].

Практична неефективність результатів при реалізації державної політики повинна швидко ідентифікуватися і негайно усуватися шляхом аналізу ситуації, що постійно змінюється, та за їх результатами прийняття своєчасного рішення. Така політика вимагає нової якості та динамізму розвитку суспільних інституцій у процесі становлення та розвитку сфери фізичної культури і спорту.

Крім того, складовою реалізації державної політики формування ринку послуг фізкультурно-спортивного руху має бути розвиток інформаційного суспільства на принципах демократичного партнерства і співробітництва. Необхідно утвердити у суспільстві необхідність спільної діяльності в Україні державних та недержавних інституцій щодо пропаганди здорового суспільства, залучення дітей та молоді до систематичних занять фізичної культури і спорту та інших масових заходів фізкультурно-спортивного руху.

Це стосується і наукової сфери фізкультурно-спортивного руху, а також науково-технічної інноваційної діяльності. Без спеціальної державної політики в сучасних умовах досягти на міжнародних змаганнях конкурентоспроможності українських спортсменів неможливо.

Необхідність підвищення ефективності бюджетного фінансування науково-технічних розробок у фізкультурно-спортивній сфері потребує інвентаризації науково-технічних програм, припинення реалізації програм, які не належно виконуються або втратили актуальність. Це дасть змогу комплексно оцінити інтелектуальний капітал державних наукових і науково-дослідних установ та організацій, визначити можливості його комерціалізації, а також відповідності до завдань побудови інноваційної економіки.

Для підвищення ефективності реалізації державної політики доцільно створити сприятливі умови для економічного стимулювання приватних інвестицій у науково-технологічні дослідження та інноваційну діяльність, зокрема через асоційоване партнерство бізнесу і науки, яке стимулюватиме розвиток високих технологій у сфері фізичної культури і спорту [3].

Необхідно нарощувати національний потенціал в області науково-технічних та дослідно-конструкторських розробок, освіти та підготовки кадрів у сфері фізичної

культури і спорту для піднесення рівня соціально-економічного розвитку та конкурентоспроможності українського суспільства.

Відповідного удосконалення законодавства потребують питання щодо створення нормативно-правового механізму формування і реалізації ефективної державної політики гуманітарного, соціального й економічного розвитку України, для забезпечення поступального розвитку економіки і надання населенню суспільних послуг, розвитку ДПП [4].

Висновки. Стратегія державної політики має бути спрямована на економічний ефект для суспільства від ДПП, оскільки у результаті одержуються якісні товари і послуги при зменшенні витрат державного бюджету. Взаємодія державних і недержавних інституцій у сфері фізичної культури і спорту сприяють розвитку адаптивних механізмів регулювання, ринкових відносин, ДПП, нових видів організації суб'єктів діяльності.

У стратегії реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту мають бути відображені основоположні принципи функціонування ДПП на ринку, пріоритетність інтересів держави, інноваційність, економічна (соціальна) ефективність реалізації проектів ДПП.

Позитивні результати реалізації державної політики в Україні прямо залежать від кадрового потенціалу. Тому необхідно запровадити дієві заходи для збереження і посилення професійного кадрового потенціалу країни, який створює, підтримує та розширює конкурентоспроможність суб'єктів ринку, учасників фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Отже, впровадження в Україні ДПП у сфері фізичної культури і спорту має стати дієвим інструментом реалізації стратегії державної політики.

Список використаної літератури

1. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці КНТУ: Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 10–19.
2. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>.
3. Оленцевич Н.О. Державно-приватне партнерство у розвинених країнах світу: досвід для України / Н. О. Оленцевич, О. В. Ковальова // Економічний аналіз: зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – Т. 15. – № 1. – С. 134–143.
4. Запатріна І. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні / І. Запатріна // Економіст. – 2011. – № 3. – С. 52.